



SAKSBEHANDLER  
Ivar Nesse-Aarrestad

VÅR DATO  
06.10.2021

postmottak@ra.no  
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.  
21/04045-2

DERES REF.

DERES DATO

Jan-Andre Skov-Skov Fredriksen  
Bakkemonen 6  
4619 MOSBY

## **Delvis medhold i klage på Agder fylkeskommunes vedtak om bruk av metalldetektor – Tveit Ve i Kristiansand kommune, kulturminne identiteter: 222979-1, 224224, 235805 og 241719**

Vi viser til ditt brev av 17. juni 2021, hvor du klager på Agder fylkeskommunes vedtak av 9. juni 2021 med avslag på søknad om dispensasjon fra kulturminneloven om bruk av metalldetektor i området Ve med følgende registrerte kulturminner: Id: 222979, 224224, 235805 og 241719 (Tveit Ve i Kristiansand kommune).

Agder fylkeskommune mottok din søknad om bruk av metalldetektor på de fire nevnte lokalitetene den 27. januar 2021. Du ble bedt om å innhente tillatelse fra berørte grunneiere, og disse er innhentet. Saken ble oversendt Kulturhistorisk museum for faglig anbefaling 2. februar 2021, og Agder fylkeskommune mottok denne 12. mars 2021.

### **Klagefrist**

Klagen ble mottatt av Agder fylkeskommune den 17. juni 2021. Klagen er mottatt innenfor klagefristen og tas til behandling, jf. forvaltningsloven § 29 første ledd.

### **Bakgrunn for saken**

Du har søkt om å få gjennomføre metallsøk på fire kulturminnelokaliteter i Kristiansand kommune. Du opplyser i din søknad at du har drevet med metallsøk i seks år og har levert mange metallfunn til fylkeskommunen. Du skriver videre at du sender inn søknaden fordi flere av områdene du er interessert i nå er markert som kulturminner i kulturminnebasen Askeladden. Av de fire områdene du søker om å få gjennomføre metallsøk er tre (224224, 241719 og 235805) markert som «uavklart» i Askeladden. Id 222979 er markert som

«automatisk fredet». Begrunnelsen for søknaden er at du ønsker å gjøre flere funn. Du peker videre på at området dyrkes og pløyes og mener at med metallsøkingsaktiviteten kan flere funn reddes.

Agder fylkeskommune avslo i sitt vedtak av 9. juni 2021 søknaden din. I fylkeskommunens avgjørelse legges det vekt på anbefalingen fra Kulturhistorisk museum. Museet peker på en stor økning av innleverte gjenstander fra metalldetektorvirksomhet og at arbeidet med å håndtere funnene er svært ressurskrevende. Videre anbefaler museet at det ikke tas opp gjenstander fra steinalderen som er funnet på enkelte av lokalitetene. Kulturhistorisk museum mener at id 222979 er automatisk fredet og at det ikke er behov for ytterligere undersøkelser for å avklare denne lokalitetens vernestatus. Når det gjelder lokalitetene id 224224, 241719 og 235805 peker museet på at disse er oppført som uavklarte i Askeladden og at det er Agder fylkeskommunes oppgave å avklare nærmere status på disse.

Agder fylkeskommune viser til at de tre uavklarte lokalitetene har høyt funnpotensial. Det er gjort funn fra steinalder, metallgjenstander fra yngre perioder og det skal ha ligget gravhauger i områdene som nå er overpløyd. Det er også potensiale for flatmarksgraver i området. Agder fylkeskommune mener at potensiale for at metallsøkervirksomhet kan komme i konflikt med kulturminner er svært stort. Fylkeskommunen er enige i at det er deres oppgave å avklare statusen til de tre kulturminnene som er markert som uavklarte, men at dette vanligvis gjøres gjennom byggesaks- eller reguleringsplanarbeid. De mener at det omsøkte tiltaket (metallsøking) har liten samfunnsnytte og avslår etter en samlet vurdering søknaden.

### **Klagens anførsler:**

I klagebrevet fremfører du følgende anførsler:

#### Skadevirkning

Du stiller spørsmål ved om din omsøkte aktivitet med metalldetektor og påfølgende graving kan gjøre større skade enn en traktor på flere tonn. Du mener også at jordbruksvirksomheten på området gjør skade på gjenstander i pløyelaget, og viser til at det pløyes med opptil en meters dybde. Du viser til at det finnes maskiner som brukes til å knuse stein, samt potetplukkere.

#### Mulig verdi ved opptak av kulturminner i bakken

Du mener at det å ta opp gjenstander fra kjente lokaliteter har en verdi, og viser også til at funn i matjord kan ha forflyttet seg. Du ønsker å redde gjenstander ved bruk av metalldetektor.

### **Agder fylkeskommunes vurdering**

Fylkeskommunen viser til at kjøring med traktor er knyttet til driften av jordene som næring, i motsetning til metallsøk som må regnes som en hobby, og derfor ikke kan sidestilles.

Fylkeskommunen påpeker at en traktor med rett dekktrykk fordeler maskinens vekt og skåner dermed jorden. Dette bidrar til å unngå jordpakking samt skåne det øverste jordlaget hvor plantenes røtter er, noe som gir bedre avling og mindre kostnader til drivstoff. I Agder ligger matjordsdybden oftest mellom 20 til 30 cm, og det pløyes i dette nivået under overflaten. Videoen som klager viser til, viser trolig fresing av stubber og stein, noe som brukes ved for eksempel nydyrking. Dette er saker som fylkeskommunen får inn til behandling og uttaler seg til. Enkelte av jordene som det er søkt om bruk av metalldetektor på brukes i dag til jordbærproduksjon. Det er vanlig å bytte ut jordbærplantene etter tre år, altså at det drives en rotasjonsdrift på jordene. Fylkeskommunen viser også til at ved fysisk å grave etter gjenstander er det en risiko for å forstyrre konteksten som gjenstanden ligger i.

### **Riksantikvarens vurdering av klagen**

I Riksantikvarens veileder om metallsøk heter det: *«Dersom du ønsker å bruke metallsøker på kjente automatisk fredete kulturminner, som boplasser, overpløyde gravfelt eller lignende i dyrka mark, kan du søke om tillatelse til dette etter kulturminneloven § 8 første ledd. Søknad skal i så fall sendes til fylkeskommunen eller Sametinget. Du kan få hjelp og veiledning til søknaden ved å henvende deg til fylkeskommunens eller Sametingets arkeologer».*

Du har søkt om å få gjennomføre metallsøk på fire avgrensede lokaliteter, jf. kml. § 8, 1. ledd. Kun en av lokalitetene, id 222979, er i Askeladden registrert som automatisk fredet, jf. kml. § 4.

De tre andre kulturminnene med id 224224, 235805 og 241719 er registrert som uavklarte i Askeladden. Det er fylkeskommunens oppgave å avklare om et kulturminne er automatisk fredet eller ikke. I sitt avslag peker fylkeskommunen på at det er gjort en rekke funn på disse lokalitetene med stor tidsdybde, fra steinalderen frem til nyere tid. Etter vår erfaring er det du som har gjort de aller fleste, om ikke alle, funnene på lokalitetene. Avgrensningene og vernevurderingen Agder fylkeskommune har gjort av lokalitetene er basert på disse. Funnene er levert inn over flere år, og Agder fylkeskommune har derfor hatt rikelig med tid til å vurdere både avgrensning og vernestatus.

### **Om lokaliteter med vernestatus uavklart (id 224224, id 235805 og id 241719)**

Kulturminneloven regulerer all aktivitet som er egnet til å skade automatisk fredete kulturminner, herunder privat metallsøking på automatisk fredete kulturminner. Innsamling av løse kulturminner (gjenstander) fra arealer som ikke er å regne som automatisk fredete kulturminner, er imidlertid ikke en slik aktivitet.

Offentlig myndighetsutøvelse forutsetter en klar og entydig lovhjemmel. Det er kulturminneforvaltningen som har registrert lokalitetene id 224224, id 235805 og id 241719 i den nasjonale kulturminnedatabasen. Registreringen er en aktiv handling med en rekke bevisste valg som får rettslige følger for det aktuelle arealet. All den tid forvaltningen bevisst har valgt å ikke registrere et kulturminne som automatisk fredet i den nasjonale kulturminnedatabasen, kan det ikke behandles som om det var automatisk fredet. Tillatelse (eller avslag) i medhold av kulturminneloven § 8 første ledd kan kun gis for automatisk fredete kulturminner. Agder fylkeskommune sitt avslag er derfor fattet uten nødvendig lovhjemmel for de tre lokalitetene med vernestatus *Uavklart*, id 224224, id 235805 og id 241719.

### **Lokalitet id 222979**

Lokalitet id 222979 er definert med utgangspunkt i funn du har gjort med metalldetektor I motsetning til for id 224224, id 235805 og id 241719 har Agder fylkeskommune vurdert at funnene på dette stedet representerer et automatisk fredet kulturminne. Riksantikvaren er enig i denne vurderingen.

Gjeldende dispensasjonspraksis for automatisk fredete arkeologiske kulturminner tilsier at det ikke er forsvarlig å gjøre inngrep i, grave ut eller fjerne automatisk fredete gravminner, dersom dette ikke er helt nødvendig. En slik avgjørelse skal være basert på tunge samfunnsmessige hensyn. Metallsøking som hobby er ikke å anse som dette. Riksantikvaren er derfor enig i Agder fylkeskommune sin vurdering om at det ikke skal gis tillatelse til metallsøk på lokalitet id 222979.

### **Konklusjon**

Etter en ny vurdering av saken i tråd med dine anførsler har Riksantikvaren funnet grunnlag for å gi deg delvis medhold i klagen.

Lokalitetene id 224224, id 235805 og id 241719 er ikke registrert som automatisk fredete kulturminner. Agder fylkeskommune har derfor ikke anledning til å gi avslag på

metallsøkningsaktivitet på disse. I praksis innebærer dette at du kan søke med metalldetektor på disse lokalitetene, så lenge du har grunneiers tillatelse. Reglene om melding av funn, og stans i søkingen dersom du har mistanke om at du har påtruffet et automatisk fredet kulturminne, gjelder også.

Når det gjelder lokalitet id 222979 opprettholder vi Agder fylkeskommunes avslag.

Denne avgjørelse er endelig og kan ikke påklages.

Vennlig hilsen

Anne-Judith Munthe-Kaas  
Avdelingsdirektør

Ivar Aarrestad

**Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift**

Kopi til: Kulturhistorisk museum - Universitetet i Oslo, Postboks 6762 St. Olavs plass,  
0130 OSLO/ Agder fylkeskommune, Postboks 788 Stoa, 4809 ARENDAL